

фікації бізнесу, реорганізації, територіального розподілу бізнесу тощо. Такі методи є найменш ризикованими, так, вони також мають певні ризики можливих матеріальних втрат, але вони не суперечать податковому законодавству та не підпадають під карну відповідальність.

Висновок. Таким чином, можливо зробити висновок, що застосування сучасних схем податкової оптимізації мають найвищі ступені ризику та наразі важкі наслідки як для держави, так і для підприємств-«оптимізаторів». Тому у теперішній час реформування податкової системи України держава має максимально розглянути можливості зменшення податкового навантаження, а платники податків мають ретельно досліджувати та адаптувати до впровадження світовий досвід застосування бізнес-методів податкової оптимізації замість реалізації сумнівних та загалом малозаконних схем оптимізації податкових платежів.

Перелік посилань

1. Іванов Ю.Б. Податковий менеджмент. – Підручник // Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма, В.В. Карпова. — К.: Знання, 2008. — 525 с.
2. Бечко П.К., Лиса Н.В. Податковий менеджмент: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] /П.К. Бечко, Н.В. Лиса – К.: Центр учбової літератури, 2009. — 288 с.
3. Comparative modeler Paying Taxes 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com/ax/en/paying-taxes/find-country.jhtml>
4. Экспертно-аналитический портал «Центр гуманитарных технологий» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>
5. The Global Competitiveness Report 2013-2014: World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>
6. Белкіна Є.О. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні /Є.О. Белкіна // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №5/2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2013/847eb8f0b64c834277a9d8c0fdb748e.pdf>
7. Докійчук К. Ризики оптимізації оподаткування / К. Докійчук // Закон і бізнес: газета. - №30 (1172). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zib.com.ua/>
8. Рудь О.В. Оцінка податкових систем у структурі міжнародних індексів конкурентоспроможності економіки / О.В. Рудь // Сталий розвиток економіки. - №3 (2012). – С. 48-53
9. Шкарупа О.В. Аналіз проблем та напрямків удосконалення системи оподаткування в Україні / О.В. Шкарупа, А.В. Романченко // Механізм регулювання економіки. – 2010. – №1. – С. 185-191.
10. Державна фіскальна служба України: офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
11. Парфус В. Критерії ефективності типових схем оптимізації податків / В. Парфус // Україна фінансова. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.u-fin.com.ua/analit_mat/sdu/130.htm

Стаття надійшла: 08.06.2015 р.

Рецензент: д.н. держ упр., доц. Маліков В.В.

УДК 330.341.1(477)

JEL Classification A 140, J 240, O 150, O 330

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РЕСУРС ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бабенко В.А.

Національний університет «Одеська юридична академія»

Анотація. Стаття присвячена аналізу соціокультурного ресурсу як ключового чинника національної інноваційної економіки.

Предметом дослідження виступає соціокультурний ресурс.

Метою дослідження є визначення основних напрямків і пріоритетів розвитку та вдосконалення соціокультурного ресурсу.

Методологією аналізу виступає системний підхід.

На підставі аналізу сучасного стану інтелектуального потенціалу України можна констатувати його неефективне використання. Визначено найсуттєвіші проблеми, що гальмують розвиток соціокуль-

турного ресурсу, до яких, зокрема, належать: низький рівень бюджетного фінансування системи освіти і науки, прогалини у якості підготовки фахівців, недостатній розвиток науково-технічної інфраструктури, незадовільний стан захисту інтелектуальної власності, виїзд за кордон фахівців вищої кваліфікації.

Автор наголошує, що першочерговим заходом формування національної інноваційної економіки має стати збереження освітнього компоненту соціокультурного ресурсу.

Невідкладними заходами державної інноваційної політики мають стати: зміна підходу до інноваційної політики як такої – вона стає самостійним національним інноваційним проектом, основою якого виступає соціокультурний ресурс; зміна підходу до фінансування гуманітарної сфери – замість нерентабельного соціального навантаження на бюджет воно стає пріоритетною прибутковою інноваційною стратегією; підвищення якості середньої та вищої освіти; вдосконалення безперервної освіти та освіти впродовж життя на інноваційних засадах; захист інтелектуальної власності.

Ключові слова: інноваційна економіка, інноваційний розвиток, інноваційна модель, соціокультурний ресурс, освіта, наука.

THE SOCIO-CULTURAL RESOURCE AS A MAIN FACTOR AT FORMING THE NATIONAL INNOVATIVE ECONOMY

Victoria Babenko

National University "Odesa Academy of Law"

Summary. The article deals with the analysis of the socio-cultural resource being a key element for the formation of the national innovative economy.

Socio-cultural resource is the subject-matter of this research.

The target of this research is the definition of basic directions and priorities in the development and improvement of the socio-cultural resource.

The systematic approach is the method of the given analysis.

On the basis the analysis of the current situation with the Ukraine's intellectual potential it appears possible to assert the fact of ineffective use of the latter. Essential problems that thwart the progress of the socio-cultural resource were defined; in particular they include: a low level of public financing of educational and scientific system, drawbacks in the quality of training specialists, low level of scientific and technical infrastructure development, unsatisfactory situation in the sphere of intellectual property protection, and emigration of high level specialists.

It was emphasized that the primary concern in the formation of the national innovative economy should become preservation of the educational component of the socio-cultural resource.

Top-priority measures of the state innovative policy should become the following: the alteration of the innovative policy in general – it should become an independent national innovative project, based on the socio-cultural resource; the approach to the funding of humanitarian sphere should be changed – instead of being unecconomic burden on the budget, it should become a profitable innovative strategy. The given measures also include improvement of secondary and higher education; development of continuous education and life-long education on innovative basis; intellectual property protection.

Keywords: innovative economy, innovative development, innovative model, socio-cultural resource, education, science.

Постановка проблеми. Інноваційна економіка сьогодні заявлена як один з пріоритетних напрямів розвитку держави. Інноваційна переорієнтація – це основа основ євроінтеграційного вибору України, і претендувати на гідне місце в Європі й світі Україна може тільки за умови становлення інноваційного шляху розвитку, основи якого повинні бути реалізовані вже сьогодні в процесі структурної перебудови економіки.

Дані, що характеризують економіки високо розвинутих країн, повністю підтверджують такий підхід. Як відомо, частка нових чи вдосконалених технологій, продукції, обладнання, які містять нові знання чи рішення, у розвинутих країнах становить від 70 до 85% приросту валового внутрішнього продукту.

Про переваги інноваційної моделі розвитку переконливо свідчать не лише успіхи промислово розвинутих країн, але й країн з низьким рівнем індустріалізації, що були недостатньо розвиненими в науково-технічному плані та мали сировинний характер експорту. За стислий історичний період країни різних континентів (наприклад, Південна Корея, Сінгапур, Малайзія у Південно-Східній Азії; Ірландія і Фінляндія, – члени Євросоюзу), ставши на інноваційний шлях розвитку, демонстрували вражаючі досягнення, зайнявши сталі позиції в секторі наукомістких товарів, високих технологій за значною питомою вагою їх експорту в загальній структурі експорту цих країн.

У праці відомого німецького економіста Г. Менша «Технологічний пат: Інновації долають депресію» зроблено висновок, що висока концентрація базисних нововведень дає змогу подолати «технологічний пат» і започатковує економічне зростання на якісно новій основі [1, с.17]. Така властивість інновацій має особливе значення для перехідних економік і може бути використана для оздоровлення економічної ситуації в Україні.

Сьогодні Україна демонструє модель індустріальної економіки, що обумовлює все більший відрив від розвинених країн, які завершують перехід до постматеріального виробництва. «Донорські» галузі нашої країни – добувна промисловість, металургія та оброблення металу, виробництво електроенергії, газу та руди, хімічна, легка промисловість, ПЕК, більшість галузей машинобудування належать до третього та четвертого технологічних укладів. Основа п'ятого та шостого технологічних укладів – електронна промисловість, обчислювальна, волоконно-оптична техніка, програмне забезпечення, телекомунікації, інформаційні послуги, біотехнології складають не більше 5% у загальному обсязі виробництва [2, с. 55].

Аби Україна могла перейти від індустріальної економіки до суспільства знань і успішно конкурувати з іншими країнами в постіндустріальному світі, вона повинна володіти системою інновацій, наукових досліджень і технологічних розробок, а головне – соціокультурним ресурсом, творчим потенціалом учених та інженерів. Останній передбачає не тільки необхідні для творчості матеріальні умови, а й певну культуру мислення, для формування якої потрібен час. Проблема полягає не тільки у величині витрат на науку й нові технології, а й у самій організації науково-інноваційної діяльності, характері зв'язків між науковими дослідженнями й виробництвом, ролі фахівців та їхньої здатності до творчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Першовідкривачами терміну «людський капітал» вважають представників чиказької школи економіки Т. Шульца і Г. Беккера. Т. Шульц основні положення своєї теорії виклав у статтях «Формування капіталу освіти» (1960 р.) та «Інвестиції в людський капітал» (1961 р.). Г. Беккеру належать праці: «Інвестиції в людський капітал» (1962 р.) та «Людський капітал: теоретичний та емпіричний аналіз» (1964 р.), за які в 1992 р. вчений отримав Нобелівську премію з економіки.

В розробці теорії людського капіталу брала участь велика кількість відомих закордонних економістів, в тому числі Л. Туроу, Дж. Мінцер, У. Боуен, М. Фішер, М. Блауг, Е. Денісон, Дж. Кендрік, Ф. Махлуп, Р.С. Сміт, Б. Чизвік, Т. Псахаропулос, С. Ломбардіні, Е. Кануто, Т. Сент-Пол, Р. Дж. Еренбург та ін.

Теорію людського капіталу розробляють такі російські вчені, як В.С. Автономов, О.І. Добринін, С.О. Дятлов, Р.І. Капелюшников, М.М. Критський, В.І. Марцинкевич, І.В. Соболева, К.Д. Циренова та ін.

В Україні, на жаль, дослідження в цій сфері ще не набули достатнього розвитку, тому кількість вчених, що активно працюють в цьому напрямі є невеликою, зокрема це: Д.П. Богиня, О.А. Грішнова, Я.М. Дуткевич, В.І. Куценко, Г.І. Євтушенко та ін.

Невирішені складові загальної проблеми. Головним ресурсом постматеріальної неоекономіки є людський капітал як соціокультурний ресурс. Господарське зростання набуває нової якості, коли найефективнішою формою нагромадження стає розвиток людьми власних здібностей а найвигіднішими інвестиціями – інвестиції в людину, її знання й таланти. Відповідно до підрахунків експертів, в 90-і роки більше 70% росту валового національного продукту постіндустріальних держав обумовлювалося підвищенням освітнього рівня працівників, поширенням нових інформаційних технологій. За даними ЮНЕСКО, у двадцятьох країнах, де працює 95 % всіх учених світу, прибуток на душу населення росте щорічно на 200 дол.; у всіх же інших країнах, де працює тільки 5% учених світу, щорічне зростання прибутків становить усього 10 дол. Експертні розрахунки показали, що тільки вдосконалення вищої освіти забезпечило чверть усього приросту американського валового продукту в ХХ ст. І абсолютно зрозуміло, що вже наприкінці ХХ ст. США на розвиток всіх форм освіти витрачали у два з половиною рази більше, ніж на військові потреби, – 635 млрд. дол. на рік [3,с.36].

Дослідження соціокультурного ресурсу, що виступає одночасно носієм, рушійною силою, а також результатом інновацій в економіці, мають стати базовою складовою теорії інновацій, окремі аспекти якої розробляли такі вчені, як Дж. М. Кейнс, М.Д. Кондратьєв, Т. Мальтус, В. Мітчелл, Т.М. Туган-Барановський, Й.А. Шумпетер, П. Самуельсон, Б. Санто, Ю. Бажал, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Семиноженко та ін.

Мета статті. Враховуючи ключову роль соціокультурного ресурсу у створенні національної інноваційної економіки, визначити основні напрями і пріоритети його розвитку та вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. В Україні, за оцінками експертів, потужність інтелектуального потенціалу становить 137-138 млрд. дол., а практично рівень віддачі його найвиразніше характеризується показником питомої ваги вітчизняної наукоємної продукції на світовому ринку, яка становить всього 0,1% від загального міжнародного її обсягу (для порівняння: частка США становить 36%) [4,с.48].

Ми витрачаємо чималі кошти на формування інтелектуального потенціалу, та, не створивши відповідних умов його реалізації, надаємо можливість скористатись його перевагами іншим країнам або залишаємо його незатребуваним в умовах вітчизняної дійсності.

На думку автора, перехід до інноваційної моделі національної економіки гальмується прогалинами у підготовці та неефективним використанням соціокультурного ресурсу.

Найсерйознішої уваги потребують системи початкової та середньої освіти, які є фундаментом професійної підготовки та загальної культури кадрового потенціалу. Це підтверджують дослідження Г. Псахаропулоса та В. Вудхолла стосовно суспільних та приватних норм віддачі на вкладення в освіту, які свідчать, що: 1) норма віддачі від інвестицій в освіту перевищує середню норму віддачі на фізичний капітал у країнах, що розвиваються; 2) у країнах, що розвиваються, норма віддачі від вкладень в освіту вища, ніж у розвинених країнах; 3) суспільні та приватні норми віддачі вкладень у початкову освіту вищі, ніж норми віддачі вкладень у середню та вищу освіту [5, с.91].

Аналогічну думку висловлює комісія з продуктивності праці Массачусетського технологічного інституту, яка вважає, що «найбільш важливою галуззю довгострокового капіталовкладення є національна система середньої освіти. Без суттєвого підвищення якості викладання в початковій та середній школах жодні засоби регулювання на макроекономічному рівні або технологічні новинки не зможуть забезпечити зростання продуктивності праці та підвищення життєвого рівня населення» [6, с.193].

В Україні, на жаль, бюджетне фінансування середньої освіти скорочується: з 2007 р. обсяг капіталовкладень знизився на 0,6%. Зникли видатки бюджету на позашкільну освіту та оздоровлення, поглиблену освіту з фізики та математики. Заробітна плата освітян є на чверть нижчою від середньої в економіці.

За таких умов важко очікувати підвищення рівня якості викладання. Фактично, і сама праця вчителя давно стала неprestижною, і не є таємницею той факт, що до педагогічних вишів йдуть не за покликанням, а за принципом більш легкого вступу.

Комплексного вдосконалення з урахуванням сучасних реалій потребує система вищої освіти. Бюджетне фінансування вищої школи з 2007 р. скоротилось на 3,0%. Хоча законом передбачені бюджетні асигнування освіти в обсязі, не меншому 10% ВВП, фактичний рівень фінансування становить близько 5% ВВП.

Серед низки проблем найактуальнішою є проблема якості підготовки фахівців та науковців на тлі стратегії інноваційного розвитку нашої держави та сучасних потреб ринку праці.

Показово, що одним з трьох пріоритетних напрямків інноваційного розвитку країн-членів Євросоюзу, визначених відповідною Концепцією, був розвиток гуманітарного капіталу, який передбачав формування в суспільстві загальної інноваційної культури. Так, всім вищим навчальним закладам було рекомендовано включити у свої програми курси з підприємництва, а також інноваційний менеджмент. Заохочувалося довічне безперервне навчання як необхідність в умовах стрімкої зміни економічних реалій. Для стимулювання взаємодії в триаді «університети – бізнес – промисловість» перед університетами ставилося завдання, на додаток до традиційних завдань освіти та досліджень, сприяти поширенню знань і технологій, а великі державні дослідницькі центри мали спрямовувати свої зусилля у сферу обміну технологіями й співпрацювати з діловими колами.

Що стосується інтелектуального потенціалу України, то, попри те, що наша держава входить до першої десятки провідних країн світу за кількістю фахівців з вищою освітою, лише третя частина з них працює за набутим фахом, а враховуючи наявність низької наукоємності існуючих робочих місць, творчий потенціал останньої використовується лише на 25-30%. На перший погляд, достатня кількість спеціалістів, які отримали учені ступені кандидатів та докторів наук, використовується неефективно в результаті невідповідного рівня технічної, лабораторної, інформаційної, патентної інфраструктури, необхідної для сучасних досліджень, експериментів, доведення зразків нововведень до впровадження їх у практичній діяльності.

Законом передбачено, що відрахування на розвиток науково-дослідної сфери становлять 1,7% ВВП, проте фактичний показник не перевищує 0,4%. Бюджетне фінансування науки в Україні покриває реальні потреби лише на 20% і є недостатнім для досягнення стійкого ефекту. За статистичними даними, лише 3% з цієї суми припадає на обладнання для проведення дослідів та експериментів. Для порівняння: середньорічне забезпечення одного вченого в США становить 29,4; в Японії – 9,5; Німеччині – 7,1; Англії – 4,5; Франції – 4,3; в Україні – 0,08 млрд. дол. [4, с.47].

За незрівнянно більшого потенціалу ВВП провідних країн світу частка його витрат на наукові розробки в середньому варіюється в розмірах 3-5 і більше відсотків. Такі витрати у США становлять 2,5-3,8%; в Японії вони лімітуються розміром, не нижчим за 3% від ВВП; у Росії частка їх зросла до 3,7%, а в КНР передбачається довести їх питому вагу у 2020 р. до 7% ВВП [4, с.51].

Звернемося до досвіду країн, які завдяки інноваційній моделі досягли впевнених успіхів в економічному розвитку і які ми вже згадували вище. Так, наприклад, Новий національний план побудови економіки знань Ірландії до 2013 р. серед інших кроків передбачав збільшення НДДКР-діяльності у вищій освіті й державному секторі удвічі – з 0,4 % ВВП у 2002 р. до 0,8 % ВВП; загальних витрат на НДДКР з 1,4% до 2,5% ВВП. У Фінляндії загальні інституції в науково-технологічну сферу становлять понад 3,5 % ВВП [3, с.47,51].

Дуже болісною проблемою залишається захист прав інтелектуальної власності. За двадцять років незалежності кількість винахідників та раціоналізаторів в Україні скоротилася більш ніж у 20 разів, а обсяг продукції, що виробляється українськими підприємствами на базі об'єктів інтелектуальної власності не перевищує трьох відсотків [7, с.203-204]. За офіційними даними, від недостатнього захисту інтелектуальної власності Україна щороку втрачає близько 1 млрд. дол.

Серйозне занепокоєння викликає проблема виїзду за кордон фахівців вищої кваліфікації. За інформацією Державного комітету статистики, тільки за останні роки за кордон іммігрували майже 90 тис. громадян України з вищою освітою, 8 тис. – з незакінченою вищою освітою й більше 122 тис. із середньою фаховою освітою. Назавжди покинули Україну 600 докторів і близько 1000 кандидатів наук, третина яких – перспективні молоді фахівці вищої кваліфікації віком до 40 років [8].

Іноземні держави отримують висококваліфікований ресурс нашої країни без відповідного здійснення в нього інвестицій. У найкращому випадку вони вкладають кошти в освіту й підвищення кваліфікації на робочому місці винятково у власних інтересах. У той же час необхідно відзначити, що Україна на підготовку одного фахівця з вищою освітою витрачає близько 20 тис. дол. [9, с.170]. Виїзд одного фахівця з вищою освітою, за експертними даними, приносить країні 240 тис. дол. збитків [4, с.104] Втрати держави від міграції за кордон висококваліфікованих фахівців становлять понад 1 млрд. дол. в рік [8].

Висновки. Щоб не безнадійно відстати від західних країн і мати перспективи постіндустріального розвитку, Україна повинна в умовах обмежених державних витрат зберегти освітній компонент індексу людського розвитку. У зв'язку з цим перед нашою державою постають питання: по-перше, яким чином за відставання за рівнем ВВП на душу населення від розвинених країн понад 10 разів забезпечити розвиток освіти і науки, достатній для використання високих технологій; по-друге, як за таких умов зберегти в країні висококваліфіковані кадри.

Ключовими завданнями інноваційної політики держави є наступні:

Інноваційна політика має стати самостійним національним інноваційним проектом, основою якого є створення загальної теоретичної моделі, що, передусім, включає соціокультурний ресурс; капіталовкладення в гуманітарну сферу не можуть розглядатись як ресурсозатратні і нерентабельні соціальні навантаження на бюджет, що здійснюються за залишковим принципом, а навпаки, стають пріоритетною інвестиційно-прибутковою стратегією. Законодавчо закріплені нормативи державного фінансування освіти в Україні мають становити не менше 10% ВВП, а НДДКР – 1,7%. Витрати на інноваційну діяльність мають більш ніж у 10 разів перевищувати витрати на НДДКР, що доведено світовим досвідом. Натомість, в Україні фактичне співвідношення між цими напрямками становить 1:1,02 [10, с.26]; підвищення якості початкової та середньої освіти, які є фундаментом професійної підготовки та загальної культури людського потенціалу; забезпечення розвитку безперервної освіти (від середньої школи до університету) за моделлю мультиверситету та застосування інноваційних освітніх технологій, заснованих на ідеї активації самостійної навчальної діяльності учнів та студентів; запрова-

дження контролю за якістю вищої освіти шляхом розроблення стандартів, інноваційних освітніх технологій, незалежного оцінювання знань випускників, практичної спрямованості та віддачі (відповідно до специфіки вищого навчального закладу) кваліфікаційних робіт студентів з орієнтацією на майбутню професією та потреби ринку праці ; удосконалення Переліків напрямів та спеціальностей підготовки фахівців з вищою освітою, виходячи з потреб ринку праці та стратегічних орієнтирів економічного розвитку держави; реформування на інноваційних засадах післядипломної освіти та освіти продовжиття для забезпечення фахового удосконалення і оновлення професійних знань, а також оволодіння новими професіями ; посилення контролю за науковою новизною та значущістю (теоретичною або прикладною) наукових проектів та дисертаційних робіт. Слід витратити кошти на інноваційну продукцію, яка відповідає певним стратегічним пріоритетам інноваційного розвитку країни; скасувати бюрократичні витрати на управління освітою і наукою, замість того спрямував їх на вдосконалення інфраструктури та заробітну плату; формування належного захисту інтелектуальної власності.

Комплексне застосування вказаних заходів сприятиме ефективній реалізації соціокультурного ресурсу як провідної сили інноваційних перетворень.

Перелік посилань

1. Антонюк Л. Л. *Інновації: теорія, механізми розробки та комерціалізації: монографія*/ Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394с.
2. Ландик В. І. *Промислова політика України в контексті переходу до інноваційної моделі зростання*/ В. І. Ландик// *Вісник Академії економічних наук України*. – 2008. - №1. – С.53-57.
3. *Економіко-правові теоретичні та практичні аспекти переходу економіки України на інноваційну модель розвитку: монографія.*/[О. П. Орлюк, О. Б. Бутнік – Сіверський, Н. М. Мироненко та ін.]; наук. ред. О. Б. Бутнік – Сіверський; Акад. прав. Наук України, Наук-дослід. ін-т інтелектуальної власності. – Київ : Лазуріт-Поліграф, 2010. – 416с.
4. Фісун А. О. *Роль функції інвестування інновацій в економічному зростанні*/А. О. Фісун// *Фінанси України*. – 2007. - №6. – С. 46-55.
5. Коровський А. В. *Еволюція людського фактору економіки та проблеми його формування: монографія*/А. В. Коровський. – К. КНЕУ, 2004. – 184с.
6. Кукурудза І. І, *Україна у світових процесах трудової міграції: монографія*/ І.І. Кукурудза, Т. І. Ромашенко.– Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2012. – 320с.
7. Можаровська Н. О. *Проблеми формування та реалізації національної інноваційної системи України*/ Н. О. Можаровська// *Часопис Київського університету права*. – 2010. - №3. – С. 203-206.
8. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. *Трудова міграція громадян України. Біла книга: монографія*/ О. У. Хомра, М. А. Ожеван, Т. П. Петрова [та ін.]; за ред. В. Я. Шибко. – К.:Київський університет, 2006. – 470с.
10. Романишин В., *Фінансування інноваційного розвитку економіки як чинник підвищення конкурентоспроможності України*/ В. Романишин// *Банківська справа*. – 2011. - №3. – С.21-30.

Стаття надійшла: 13.06.2015 р.

Рецензент: д.е.н., проф.. Дмитрієв І.А.

УДК 338.45 (330.656.2)

JEL Classification: M 11

ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ КАПІТАЛУ ПОРТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Брагарник О.О., старший викладач

Одеський національний економічний університет

Анотація. Становлення ринкових відносин, поява господарських структур різних форм власності та джерел фінансування, кардинальні зміни амортизаційної, інвестиційної та податкової політики держави - все це робить необхідним розробку нових підходів до організації відтворення капіталу портових підприємств і формування відповідного інституційного середовища.

Інституціональні умови формування відтворювальної системи портової галузі слід сприймати як сукупність правил і механізмів, що примушують суб'єкти господарювання до виконання цих норм. Відповідно і регулювання відтворення капіталу портових підприємств повинно спиратися на інституційний під-